

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za kulturo, znanost, šolstvo in šport

Številka: 060-08-6/2020/16
Ljubljana, 11. 9. 2020

Predlog

ZAPISNIK

25. seje Komisije Državnega sveta za kulturo, znanost, šolstvo in šport, ki je bila 26. avgusta 2020, v dvorani Državnega sveta II, Šubičeva 4, Ljubljana.

Seja se je začela ob 11.00 in končala ob 14.35.

Prisotni:

- predsednik: Branimir Štrukelj
- člani: Rajko Fajt, dr. Matjaž Gams, dr. Branka Kalenić Ramšak, Janoš Kern, mag. Miroslav Ribič in Matjaž Švagan.

Odstotni: Dejan Crnek, Tone Hrovat in Bojan Režun.

Ostali prisotni: Lidija Divjak Mirnik (PS LMŠ DZ), Ivan Oven (Ministrstvo za kulturo), Janko Kos (SAZU), Ciril Baškovič (PS RTV SLO), Igor Kandunc (RTV SLO), Tom Zalaznik (SDRS), Petra Bezjak Cirman (Svet delavcev RTV SLO), Simeona Rogelj (SNS, Koordinacija novinarskih sindikatov RTV SLO), Bojan Veselinovič (STA), Peter Kosmač (Sindikat kulturno-umetniških ustvarjalcev RTV SLO), Nataša Harej (Združenje radiodifuznih medijev pri GZS), Irma Butina (GZS - MZ), Tomaž Čas (GIZ lokalnih in regionalnih radijskih postaj), Andrej Karoli (Sindikat glasbenih urednikov Slovenije), Leo Oblak (ZROL), Špela Vrtačnik (PS LMŠ DZ).

Predlog dnevnega reda:

1. Potrditev zapisnikov 22., 23. in 24. seje komisije
2. Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o Radioteleviziji Slovenija – druga obravnava, EPA 1168-VIII
3. Obravnava osnutkov Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o medijih, Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o Slovenski tiskovni agenciji, Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o Radioteleviziji Slovenija

Dnevni red je bil sprejet soglasno.

AD 1)

Zapisniki so bili potrjeni.

AD 2)

Komisija je obravnavala Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o Radioteleviziji Slovenija (ZRTVS-1B), ki ga je v obravnavo vložila skupina poslank in poslancev (prvopodpisani Brane Golubović).

S predlogom zakona se v 17. členu veljavnega zakona spreminjata število in sestava Programskega sveta Radiotelevizije Slovenija (v nadaljnjem besedilu: RTVS), in sicer z 29 članov na 23; po novem naj bi ga sestavljalo pet članov, ki bi jih imenoval Državni zbor, dva predsednik Republike, 16 članov bi izvolila civilna družba oziroma strokovna javnost ter zaposleni na RTVS (z zastopanstvo vseh treh dejavnosti: informativne, kulturno-umetniške in tehnike). Namen predlagatelja sprememb je povečati vlogo civilne družbe v Programskem svetu in zmanjšati vpliv političnih strank. Predlog zakona sledi načelu institucionalne avtonomnosti in neodvisnosti.

Predlagatelj je v obrazložitvi opozoril, da je RTVS javni zavod posebnega kulturnega in nacionalnega pomena. Opravlja javno službo in prek različnih programov zagotavlja demokratične, socialne in kulturne potrebe državljanov, zato je zavezan izključno javnemu interesu. Izpostavil je, da je premalo zavedanja, da RTVS ni niti državni niti vladni medij, kljub temu da je ustanoviteljica RS, ki pa mora javnemu zavodu zagotavljati pogoje za njegovo delovanje. Trenutna sestava Programskega sveta, od katerih 21 članov od 29 imenuje Državni zbor, pa odseva vpliv političnih strank. Taka sestava praktično omejuje ali celo onemogoča zlasti uredniško neodvisnost, kar slabi uresničevanje poslanstva RTVS kot javne službe, ki obsega ustvarjanje, pripravljanje, arhiviranje in oddajanje programov, ki so namenjeni obveščanju, izobraževanju, kulturnemu in umetniškemu ustvarjanju, promociji znanosti, kulturne dediščine, športa, za vse skupine državljanov. Zaradi političnega vpliva se RTVS samoomejuje v svoji neodvisnosti, kar negativno vpliva na objektivnost in kakovost poročanja ter celotno programsko shemo, ki jo ustvarja RTVS.

V razpravi so vabljeni predstavniki vodstva in zaposlenih na RTVS sicer pozitivno ocenili poskus zmanjšanja vpliva politike na RTVS in zmanjšanje števila članov, pri čemer bi veljalo ponovno razmisliti o njegovi sestavi glede na področja, ki naj bi jih člani predstavljali, in biti pozoren na morebitne konflikte interesov. Vendar so ob tem poudarili, da spremembe ne zagotavljajo zadovoljujoče depolitizacije Programskega sveta. Poudarili so, da Zakon o RTVS potrebuje celovito prenovo. Zakonska prenova pa je sicer tudi zahtevno sistemsko vprašanje o tem, kakšen model RTVS bi bil najbolj primeren, o čemer je potreben dogovor na nacionalni ravni.

Člani komisije so se v razpravi strinjali, da je zakon treba prenoviti, pri čemer je treba posebno skrb nameniti sestavi Programskega sveta.

Komisija je sprejela naslednji **s k l e p**:

1. Komisija je na podlagi razprave podprla predlog predlagatelja zakona in Odboru Državnega zbora za kulturo predlaga, da v zvezi s predlogom zakona skliče javno predstavitev mnenj.

ZA je glasovalo 7 članov, PROTI ni bil nihče.

Za poročevalca je bil določen predsednik komisije Branimir Štrukelj.

AD 3)

Uvodoma je predsednik komisije poudaril, da je bila točka uvrščena na dnevni red na podlagi sklepa 24. seje komisije, in sicer da Komisija v zadnjem tednu avgusta 2020 obravnava paket medijske zakonodaje, ki je bila v javni razpravi do 5. 9. 2020, in na sejo povabi vse relevantne deležnike s področja medijev.

Predstavnik predlagatelja, Ministrstva za kulturo, je uvodoma izšel iz ugotovitve, da je prenova medijske zakonodaje nujna, vendar zelo občutljiva tematika, s katero se je do sedaj neuspešno ukvarjalo več Vlad. Vzporedno z omenjenimi in najbolj izpostavljenimi zakoni je opozoril še na spremembo Zakona o avdiovizualnih storitvah, ki se v uresničevanju prepleta z drugimi medijskimi zakoni, saj je razvoj tehnologije in različnih komunikacijskih omrežij prinesel nove pogoje in zahteve, za katere dosedanji zakonski okvir ni več primeren. S spremembami se posodablja definicija medija in popravka, pojem javnega interesa, možnost financiranja razvoja, kakovosti in pogojev za novinarsko delo, omogoča se razvoj medijske pismenosti, ustrezneje se opredeljuje podlaga za omejitve koncentracije medijev, spremembe prinašajo večje možnosti oglaševanja tudi za javno RTV, poenostavlja se postopek evidentiranja medijev itd.

Predstavnik STA se je osredotočil na zakonsko spreminjanje financiranja nacionalne agencije, pri čemer je opozoril, da predvidene spremembe lahko pripeljejo do izgube njene samostojnosti, kar je za mlado demokracijo slabo. Ne glede na to, da je to nacionalna tiskovna agencija, ki opravlja javni servis za domače in tuje medije ter druge uporabnike, pa že vrsto let ne dobi zadostnih sredstev za financiranje javne služne. Ta manjko krije iz sredstev, ki jih s svojim razširjenim servisom pridobiva na trgu; na ta način financira tudi tehnološki razvoj, kar pa predlagatelj novel ni vključil niti v novelo zakona o STA niti o RTV SLO. Tiskovne agencije so hrbtenica nacionalnih novic, zagon digitalizacije pa je tolikšen, da bi poleg matične zakonodaje zahteval tudi spremembe delovno-pravne zakonodaje, spremembe na področju urejanja avtorskih pravic itd. Predstavnik STA je še opozoril, da spremembe zakona pomeni tudi krčenje storitev javnega servisa.

Predstavnik SAZU, tudi član Programskega sveta RTV SLO, je v zvezi z RTV izpostavil temeljni problem neustreznih kompetenc oseb na vodilnih mestih. V preteklosti so najvišja mesta zasedali izoblikovane osebnosti z intelektualno in kulturno širino, ki so RTV in njenim vsebinam dajali višjo ceno. Zadnja vodstva RTV hiše pa so v glavnem ljudje z ekonomsko-poslovnimi kompetencami. Sedaj na ključnih vodilnih, uredniških mestih ni osebnostno in intelektualno profiliranih ljudi, ki bi lahko vplivali na kakovost programov. Takšno stanje odsevajo programi, ki kulturno-jezikovno stagnirajo, ni komentatorjev političnega in kulturnega življenja itd. Kot je poudaril akademik, je bistveno vprašanje, ali je RTV SLO kakorkoli ideološko

profilirana in kako se to kaže v programih. Problem (ne)pristranskosti je problem celotne družbe, ki je preprejena z različnimi političnimi, ideološkimi vrednotami in koncepti; razlika med političnostjo parlamenta oz. strank in političnostjo civilne družbe je v ideološko-politični transparentnosti političnih strank in netransparetnosti številnih društev, združenj in institucij civilne družbe.

Predstavniki RTV SLO je izpostavil, da je sprejemanje medijskih zakonov problematično, saj je bil čas javne razprave prekratek in v neprimernem poletnem času. Glede na predlagane rešitve je ocenil, da sta novela zakona o STA in RTV SLO neprimerna za nadaljnjo razpravo. Problem je v tem, da so temelj sprememb neke predpostavke, ki ne držijo. Zato so se pojavila razmišljanja, da je ta hitrost sprejemanja vsaj za novelo RTV SLO oblika pritiska na uredništva RTV, da bi novinarji začeli bolj objektivno in uravnoteženo poročati. V ospredju je ocena, da gre pri noveli glede sprememb financiranja v smeri razpada javnega radia in televizije. Novela namreč posega v temelj financiranja RTV SLO z zmanjšanjem prihodkov iz naslova RTV prispevka in izločitve oddelka Oddajniki in zveze. Skupaj bi to pomenilo okrog 18 milijonov primanjkljaja, ki ga ne bo mogoče nadoknaditi, če naj RTV SLO še naprej v celoti uresničuje svoj zakonski status javnega servisa. Poudaril pa je tudi, da takšen odnos do javne RTV ni opravičljiv, niti z vidika ocene s strani gledalcev, ki so po anketi delo RTV ocenili za dobro in ji izkazali zaupanje.

Predstavniki Društva novinarjev Slovenije je koncept predlaganih sprememb medijske zakonodaje ocenil za neprimeren, saj so spremembe pisane na ideoloških temeljih, ne odpravljajo pa bistvenih anomalij na medijskem prostoru, ki so se pokazale v zadnjih desetletjih, kot npr. glede občinskih medijev, solastništva političnih strank, medijske koncentracije, porasta nestrpnosti, sovraženega govora in dezinformacij, ter ne sledijo tehnološkemu razvoju. Strinjal se je, da so spremembe medijske zakonodaje nujne, vendar pa ocenil, da za konceptualne in celovite spremembe v zadnjih 15 letih ni bilo politične volje, saj tako stanje očitno ustreza vsem. Izpostavil je pravico do popravka, ki kljub njeni neživljenjskosti in neprilagojenosti na sodobne medijske trende ostaja nespremenjena; spremembe raziskovalnemu novinarstvu, izobraževanju novinarjev in ohranjanju delovnih mest ne namenjajo nobene pozornosti. Opredeljujejo pa medijski sklad za financiranje slovenske televizijske produkcije za izdajatelje televizijskih programov, ki imajo status nepridobitnega medija posebnega pomena s 25 milijoni letnega proračuna. Kot je opozoril, ni jasno, na katerih usmeritvah sloni predlagana rešitev. Iz obrazložitve izhaja, da se bo prek pritiska na operaterje ustvarjal pritisk na največjo komercialno televizijo, ki pa ne bo pripuščena k sodelovanju na razpisih novega sklada. Ministrstvo se odpoveduje nadzoru nad porabo javnih sredstev za financiranje medijev od zavezancev za dostop do informacij javnega značaja, kar vključuje predvsem občine. Z rednim poročanjem teh zavezancev o višini financiranja medijev bi ministrstvo lahko zbralo podatke o tem, koliko davkoplačevalskega denarja se na občinskem nivoju pretaka v občinska glasila, ki zagotavljajo zelo pomanjkljivo stopnjo uredniške avtonomije ter so nelojalna konkurenca lokalnim in regionalnim medijem. Problematična je tudi sprememba, s katero se med slovensko glasbo uvrščajo le skladbe, izvajane v slovenskem jeziku, ali instrumentalne skladbe, ki so nastale in bile izdane v Sloveniji. Ministrstvo dovoljuje lokalne radijske in televizijske mreže, prepoveduje pa povezovanje komercialnih radijskih postaj. Zahteva, da se situacija vrne v prvotno stanje, bi povzročila razpad radijskega trga, izgubo delovnih mest in propad medijev. Glede sprememb Zakona o RTV SLO, pa se pojavlja bistveno vprašanje, komu je v

interesu, da se Oddajniki in zveze izločijo iz RTV SLO in da se preoblikujejo v samostojno podjetje. RTV SLO poleg izgube in naslova prispevka s tem izgublja pomemben del prihodkov. Društvo tudi ocenjuje, da gre pri spremembah za obliko kaznovalne politike, ki se odraža tudi v odvzemu sredstev medijem za že realizirane projekte pogodbah, izplačanih naj bi bilo le 30%, o izplačilu preostalih sredstev naj bi ministrstvo odločalo po rebalansu proračuna.

Predstavniki Medijske zbornice in Združenja radiodifuznih medijev so opozorili, da predlagana medijska zakonodaja ne naslavlja sprememb in izzive, ki jih prinašajo splet in družbena omrežja, ne regulira občinskih glasil (medijev, ki to pravzaprav niso), tujih TV programov, ki oddajajo v Sloveniji in za njih slovenska zakonodaja ne velja, ti z dampinškimi cenami oglaševanja predstavljajo neloyalno konkurenco. Nasprotujejo načinu financiranja programskih vsebin radijev in televizij posebnega pomena neposredno iz RTV prispevka, ker ta ni zadosten in je nestabilen - že več let se namreč prizadevajo za dolgoročen in stabilen način financiranja, v prid kakovostnim kadrom in programom. Ugotavljajo, da predlagane spremembe ukinjajo komercialne radijske mreže in drastično posegajo v njihove poslovne modele in ogrožajo obstoj radijev. Že omenjeni sklad odpira vprašanja o tem, kdo bo upravičenec do njegovih sredstev, ocenjuje se, da bo to ozek krog izdajateljev, kar je diskriminatorno. Spremembe neustrezno urejajo koncentracijo medijev, neurejen ostaja brezplačni prenos signalov RTV programov posebnega pomena.

Predstavnica Sveta delavcev RTV SLO je poudarila, da Svet nasprotuje spremembam medijskih zakonov v takšni obliki in na način, da je predlagatelj malodane obšel strokovno in laično javnost. Sindikati in društvo novinarjev so predlagatelja pozvali, da predloge novel umakne iz javne obravnave in omogoči strokovno razpravo s socialnim partnerji in zainteresiranimi deležniki. Nasprotujejo noveli v celoti, ker povečuje finančno obremenitev zavoda (2% prispevka sta že namenjena Slovenskemu filmskemu centru); prispevek RTV mora biti namenjen izključno RTV SLO in se mora usklajevati z rastjo življenjskih stroškov. Od predlagatelja se pričakuje tudi obdavčitev ponudnikov pretočnih vsebin. Opozorila je tudi na spremembo definicije javnega interesa, iz katerega so izpadli nekateri kriteriji kot so kultura javnega dialoga, utrjevanje pravic socialne in pravne države, razvoj znanosti, izobraževanje. Kot neprimerno je ocenila tudi sklad, pri katerem je RTV SLO izključena kot upravičenec do njegovih sredstev; lahko bi bil to medijski sklad, na voljo tudi za tiskovne medije, obenem se pojavlja vprašanje, kdo bo nadzoroval porabo sredstev, sploh, ker je za dodelitev sredstev pristojen minister. Na splošno pa se novele ne lotevajo sodobnih tem, kot npr. problem »lažne novice«.

Predstavnica Koordinacije novinarskih sindikatov RTVS je za izhodišče razumevanja nove medijske zakonodaje predstavila model podreditve medijev vladajoči politični stranki na Madžarskem. Orbanov medijski sistem je specifičen, saj ima njegova politična stranka popoln nadzor nad mediji in podjetji, ki so stopila tudi na slovenski medijski trg (nakup Planeta TV). Na Madžarskem je prisotna sistemska, mehka cenzura, opozicijskih medijev ne preganjajo, kritičnih novinarjev ne zapirajo, ampak skrbijo za omejitev obsega njihovega poročanja oz. da provladni mediji, ki jih vlada subvencionira, preglasijo kritične medije. Najprej je vlada prevzela nadzor na RTV in tiskovno agencijo. Prek lokalnih poslovnežev si je podredila lokalne medije, ustanovila neprofitno organizacijo - fundacijo kot alternativo levim in liberalnim medijem. Danes fundacija obvladuje 80% medijev na Madžarskem (od radijev,

televizij, tiskanih medijev, spletnih medijev in blogov do občinskih glasil, ki se uporabljajo za strankarsko promocijo). Skoraj popolnega političnega prevzema niso preprečili niti medijski regulatorji in varuh konkurence niti EU. Madžarka ima tako konzervativni medijski imperij, ki ga nadzoruje majhna skupina oligarhov, tesno povezanih z vladajočo politično stranko in njenim predsednikom. Madžarska ima poseben sistem financiranja, ki je povezan s skladom in oglaševanjem državnih podjetij, iz katerega so izključeni opozicijski in neodvisni mediji. Spremenil se je odnos do novinarjev, kazni se izrekajo le opozicijskim in neodvisnim medijem; kritični mediji so povrženi pritiskom, na novinarje pritiskajo, da razkrijejo svoje vire in jih izsiljujejo z objavami iz njihovega zasebnega življenja ali jih diskreditirajo ali ostanejo brez službe. Sindikati so prepričani, da predlagane zakonske spremembe ponujajo nastavek v smeri opisanega sistema: finančno siromašenja javne RTV, povezovanje s STA, poseben sklad za izbrane medije. Take spremembe pomenijo korenito spremembo medijskega trga in negativni vpliv na izvajanje javnega interesa, pluralnost medijskega prostora; državne subvencije ne bodo prispevale k pluralizaciji medijev, ampak bodo povečale finančna, poslovna in korupcijska tveganja pri izvajanju javne službe. Ogroženih bo 650 delovnih mest v javni službi in okrog 12 milijonov državnih pomoči za uresničevanje javnega interesa v medijskem sektorju. Sindikati so proti prenosu subvencioniranja javnega interesa iz proračuna na financiranje iz prispevka RTV, slabitvi javne službe, ohlapnejšemu nadzoru, politično arbitrarni delitvi finančnih pomoči, proti sistemu za krepitev oblastnega intervencionizma v javnih medijskih službah. Zato zahtevajo umik predlogov in predhodno celovito razpravo o srednjeročni medijski politiki, na kateri bo moč oblikovati tehtno prenovo medijske zakonodaje.

V Sindikatu kulturno-umetniških ustvarjalcev RTV SLO od Državnega sveta pričakujejo veto, če bi bili predlagani zakoni sprejeti. Opozorili so, da ni jasen položaj javne službe oz. javne RTV.

Sindikat glasbenih urednikov je opozoril na predlagano diskriminacijo avtorjev slovenske glasbe, ki ustvarjajo v slovenskem jeziku, in avtorjev instrumentalne glasbe, ki ustvarjajo v tujini. Pričakujejo, da bo v zakonu delež slovenske glasbe opredeljen tako, da bo glasbenim urednikom omogočil avtonomno in strokovno delo, komercialnim radijskim postajam sodobne radijske formate, izvajalcem predstavljal spodbudo in poslušalcem zagotavljal raznolikost ponudbe.

Člani komisije, ki ni bila več sklepčna, so v nadaljevanju razprave pozvali predlagatelja, da zaradi načina in vsebine sprejemanja medijske zakonodaje predloge zakonov umakne iz procedure sprejemanja. Opozorili so, da tako zahtevno razpravo ni mogoče opraviti v tako kratkem času in da le vsebinsko strokovna in neideološka razprava vseh deležnikov prinese konstruktivne in zahtevam časa primerne celovite rešitve na medijskem področju. Časovno omejeno razpravo, ki ne upošteva socialnega dialoga, tako bremeni pomislek o pravem namenu spreminjanja zakonov - mediji so namreč pogosto podij za boj oblasti za prevlado in s tem na način, vsebino in obseg informiranja državljanov. Takšen koncept pa ni gibalo ohranjanja in razvoja demokratičnih vrednot v družbi. Izpostavili so še položaj javne RTV, ki ne ustvarja samo informativnega programa, ki je za politiko tudi najbolj zanimiv, ampak ustvarja predvsem kulturni, umetniški in izobraževalni program, promovira kulturo, znanost in šport - vse kot javna služba za javni interes. Verodostojnost informativnega programa, ki je tudi najbolj pod lupo javnosti, pa je

odvisen od uredniške politike in urednikov, ki zanj tudi nosijo odgovornost. Kot so še poudarili, so novice del vsakdana državljanov, ki svet lahko spremljajo skozi novinarske oči in jezik, zato so njegova osebna integriteta in znanje, odgovornost do verodostojnega in uravnoteženega poročanja ključnega pomena.

Komisija zaradi nesklepčnosti ni sprejela nobenih sklepov, razprava deležnikov pa bo pomembna podlaga za obravnavo komisije k predlogom zakonov, ko bodo vloženi v zakonodajni postopek.

Sekretarka
Mag. Damijana Zelnik, l.r.

Predsednik
Branimir Štrukelj, l.r.